

הלכות שמטה ויובל פרק ג

א. עבודת הארץ בשנה ששית, שלושים יום סמוך לשביעית אסורה הלכה למשה מסיני, מפני שהוא מתקנה לשביעית; ודבר זה בזמן שבית המקדש קים, הוא שנאסר מפי השמועה. וגזרו חכמים שלא יהיו חורשים שדה האילן ערב שביעית בזמן המקדש, אלא עד העצרת; ושדה הלכן, עד הפסח. ובזמן שאין המקדש קים, מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה כדין תורה.

ב. איזו היא שדה האילן, כל שלושה אילנות לבית סאה. אחד אילן סרק, ואחד אילן מאכל, ואפלו הן שלשלושה אנשים רואין אותן פאלו הם תאנים: אם ראויין לעשות פכר דבלה שלששים מנה, חורשין כל בית סאה בשבילם והוא שיהיה רחוק בין כל אחד ואחד, כדי שיהיה הבקר יכול לעבר בכליו.

ג. היו פחות משלושה לבית סאה, או שהיו שלושה ואחד ראוי לעשות ששים מנה או יתר, והשנים אינן ראויין לעשות, או שנים ראויין לעשות אפלו מאה מנה, ואחד אינו עושה אין חורשין להן אלא צרפן, והוא מלוא האורה וסלו חוצה לו.

ד. היו משלושה ועד תשעה, וראויין לעשות ששים מנה חורשין כל בית סאה בשבילן, ואף על פי שיש בהם מה שאינו ראוי לעשות. היו עשרה אילנות לתוך בית סאה או יתר, בין עושין בין שאינן עושין חורשין כל בית סאה בשבילן.

ה. עשר נטיעות מפזרות לתוך בית סאה, חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה; ודבר זה, הלכה למשה מסיני. היו עשויות שורה אחת, או מקפות עטרה אין חורשין להן אלא צרפן לכל אחת ואחת. והדלועין עם הנטיעות, מצטרפין לעשרה.

ו. איזו היא נטיעה זה האילן הקטן, כל זמן שקוראין לו נטיעה. אילן שנקצץ והוציא חליפין אם נקצץ מטפח ולמעלה, הרי הוא כאילן; מטפח ולמטה, הרי הוא כנטיעה. וכל הדברים האלו בזמן המקדש, כמו שאמרנו; אבל בזמן הזה, מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה.

ז. אף בזמן המקדש, מתר לסקל השדות, ולזבל ולעדר המקשאות והמדלעות ובית השלהין עד ראש השנה. ומזבלין ומפרקין ומאבקין ומעשנין ומקרסמין ומזרדין ומפסלין ומזהמין את הנטיעות, וכורכין אותן וקוטמין אותן, ועושין להם בתים, ומשקין אותן, וסכין את הפגין, ומנקבין אותן: כל עבודות אלו מתרות בערב שביעית עד ראש השנה שלשביעית, ואפלו בזמן המקדש.

ח. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית, ושלשביעית שיצאו למוצאי שביעית לא סכין ולא מנקבין. ובזמן המקדש, אין בונין מדרגות על פי הגיאיות ערב שביעית, משיפסקו הגשמים מפני שהוא מתקנן לשביעית.

ט. אף בזמן הזה, אין נוטעין אילנות, ואין מרכיבין, ואין מבריכין ערב שביעית אלא כדי שתקלט הנטיעה, ותשהה אחר הקליטה שלושים יום קדם ראש השנה שלשביעית; וסתם

קְלִיטָה שְׁתֵּי שָׁבוֹת. וְדָבָר זֶה אֲסוּר לְעוֹלָם, מִפְּנֵי מִרְאִית הָעֵין שֶׁמָּא יֹאמַר הָרוּאָה, בְּשָׁבִיעִית נִטְעוּ.

י. נִמְצְאָת אוֹמֵר, שֶׁהַנוֹטֵעַ אוֹ הַמְּבָרִיךְ אוֹ הַמְּרַכֵּב עָרֵב שְׁבִיעִית קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאַרְבָּעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם, יָקִים; פָּחוֹת מִכָּאן, יַעֲקֹר. וְאִם לֹא עָקַר, הַפְּרוֹת מִתְּרִין. וְאִם מֵת קֹדֶם שִׁיעָקַר, מַחֲיִבִּין אֶת הַיּוֹרֵשׁ לַעֲקֹר.

הַלְבוֹת שְׁמִטָּה וַיּוֹבֵל פֶּרֶק ד'

א. כָּל שְׁתּוּצִיא הָאָרֶץ בַּשָּׁנָה שְׁבִיעִית בֵּין מִן הַזֶּרַע שֶׁנִּפְּל בָּהּ מִקֹּדֶם שְׁבִיעִית, בֵּין מִן הָעֵינִיקָרִים שֶׁנִּקְצְרוּ מִקֹּדֶם וְחִזְרוּ וַעֲשׂוּ, שְׁנִיָּהּ נִקְרְאוּ סְפִיחַ, בֵּין מִן הָעֲשָׂבִים וְהַיִּרְקוֹת שֶׁעָלוּ מֵאֲלֵיהֶן וְאִין לָהֶן זֶרַע הַכֹּל מִתֵּר לֹאכְלוֹ מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִיתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם, לֹאכְלָה" (ויקרא כה, ו).

ב. אֶפְלוּ שָׂדֶה שֶׁנִּטְיְבָה בְּשָׁבִיעִית, וְצִמְחָה פְּרוֹתֶיהָ מִתְּרִין בְּאַכִּילָה; וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "אֶת סְפִיחַ קִצְיָרָךְ לֹא תִקְצֹר" (ויקרא כה, ה), שֶׁלֹּא יִקְצֹר כְּדֶרֶךְ שֶׁקּוֹצֵר בְּכָל שָׁנָה. וְאִם קָצַר כְּדֶרֶךְ הַקּוֹצְרִין, לוֹקָה. כִּי צִד כְּגוֹן שֶׁעָקַר כָּל הַשָּׂדֶה וְהַעֲמִיד כָּרִי וְדָשׁ בְּבִקְרָה, אוֹ שֶׁקָּצַר לַעֲבוֹדַת הָאָרֶץ, כִּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אֲלֹא קוֹצֵר מַעֲט מַעֲט, וְחֹבֵט וְאוֹכֵל.

ג. וּמִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, שֶׁיִּהְיוּ כָּל הַסְּפִיחִים אֲסוּרִין בְּאַכִּילָה. וְלָמָּה גָּזְרוּ עֲלֵיהֶם: מִפְּנֵי עוֹבְרֵי עֲבָרָה שֶׁלֹּא יִלָּךְ וַיִּזְרַע תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת וְזֵרַעוֹנֵי גֵנֶה בְּתוֹךְ שָׂדֶהוּ בַּסֶּתֶר, וְכִשְׁיִצְמָחוּ יֹאכֵל מֵהֶם וַיֹּאמֶר סְפִיחִים הֵן; לְפִיכָךְ אֲסוּרוֹ כָּל הַסְּפִיחִים הַצּוֹמְחִים בְּשָׁבִיעִית.

ד. הֵא לְמַדָּת, שֶׁאִין אוֹכְלִין מִפְּרוֹת שְׁבִיעִית אֲלֹא פְּרוֹת הָאֵילָנוֹת, וְהָעֲשָׂבִים שֶׁאִין זֹרְעִין אוֹתָם רַב הָאָדָם, כְּגוֹן הַפִּיגָם וְהַיִּרְבּוּזִין הַשּׁוֹטִים וְכָל כִּיּוֹצָא בָּהֶן; אֲבָל הַיִּרְקוֹת שֶׁדֶּרֶךְ רַב הָאָדָם לִזְרַע אוֹתָן בְּגִנּוֹת, וּמִינֵי תְבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת כָּל הַצּוֹמְחִים מֵהֶן אֲסוּר מִדְּבָרֵיהֶם; וְהַמְּלַקֵּט אוֹתָן, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת.

ה. סְפִיחִים הָעוֹלִים בְּשָׂדֶה בּוֹר, וּבְשָׂדֶה נִיר, וּבְשָׂדֶה כָּרֶם, וּבְשָׂדֶה זֶרַע מִתְּרִין בְּאַכִּילָה. וּמִפְּנֵי מַה לֹּא גָּזְרוּ עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁאִין אָדָם זֹרַע מְקוֹמוֹת אֵלּוּ: שָׂדֶה בּוֹר, אִין אָדָם נִפְנֶה לְשֵׁם; וּשָׂדֶה נִיר, רוֹצֶה הוּא בְּתַקְוָנָה; וּשָׂדֶה כָּרֶם, אִינוּ אוֹסֵר כְּרָמוֹ; וּשָׂדֶה זֶרַע, הַסְּפִיחִין מִפְּסִידִין אוֹתָהּ. וְכֵן הִתְבַּן שֶׁלְּשָׁבִיעִית מִתֵּר בְּכָל מְקוֹם, וְלֹא גָזְרוּ עָלָיו.

ו. סְפִיחִין שֶׁלְּשָׁבִיעִית שִׁיעָאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, אֲסוּרִין בְּאַכִּילָה; וְאִין תּוֹלְשִׁין אוֹתָן בְּיָד אֲלֹא חוֹרֵשׁ כְּדֶרֶכּוֹ, וּבִהְמָה רוֹעָה כְּדֶרֶכָּהּ. וְעַד מִתִּי אֲסוּרִין סְפִיחֵי שְׁבִיעִית, בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית: מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד חֲנֻכָּה; וּמִחֲנֻכָּה וְאַלֶּף, סְפִיחִין מִתְּרִין. וְהַזֹּרַע סְפִיחֵי שְׁבִיעִית אַחֵר שְׁבִיעִית, הַגְּדוֹלִין מִתְּרִין.

ז. בְּצִלִּים שִׁיעָאוּ מִשְׁבִּיעִית לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית אִם עָשׂוּ כִּיּוֹצָא בָּהֶן, מִתְּרִין; וְאִם לֹאוּ, אֲסוּרִין. וְכֵן שָׁאֵר הַפְּרוֹת אִין לוֹקְחִים אוֹתָם בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, אֲלֹא מִשִּׁיעָשׂוּ כִּיּוֹצָא בָּהֶן מִפְּרוֹת מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית: עֲשֵׂה הַבִּפּוֹר, הַתֵּר הָאֶפִּיל. וּמִתֵּר לִקַּח יָרֵק

בְּמוֹצָאי שְׁבִיעִית, מִיד. וּמֵאִמְתִּי מִתֵּר אָדָם לָקַח לוֹף בְּמוֹצָאי שְׁבִיעִית, מִשִּׁירְכָה הַחֹדֶשׁ.

ח. בְּאַחַד בְּתִשְׂרִי, רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְשִׁמְטִין וְלִיּוֹבִלוֹת. פְּרוֹת שְׁשִׁית שְׁנִכְנָסוּ לְשְׁבִיעִית אִם הָיוּ תְּבוּאָה אוֹ קִטְנִיּוֹת אוֹ פְּרוֹת הָאֵילָן, וְהִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין: וְאִם עַל פִּי שְׂאוּסָף אוֹתָם בְּשְׁבִיעִית, הָרִי הֵן כְּפֻרוֹת שְׁשִׁית לְכָל דָּבָר. וְאִם לֹא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת אֲלֹא אַחֵר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הָרִי הֵן כְּפֻרוֹת שְׁבִיעִית: הַתְּבוּאָה וְהַקִּטְנִיּוֹת אֲסוּרִין בְּאֲכִילָהּ, מִשּׁוּם סְפִיחִים; וּפְרוֹת הָאֵילָן, אוֹכְלִין אוֹתָן בְּקֹדֶשֶׁת שְׁבִיעִית.

ט. הָאֶרֶז, וְהַדָּחָן, וְהַפְּרָגִין, וְהַשְּׁמִינִין, וּפּוֹל הַמִּצְרִי שְׁזָרְעוּ לְזֶרַע הוֹלְכִין בָּהֶן אַחֵר גָּמַר הַפְּרִי: אִם נִגְמַר פְּרִים קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין בְּשְׁבִיעִית כְּפֻרוֹת שְׁשִׁית; וְאִם נִגְמַרו אַחֵר רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם עַל פִּי שְׁהִשְׁרִישׁוּ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָרִי אֵלּוּ אֲסוּרִין, מִשּׁוּם סְפִיחִים.

י. הִירָק, בְּשַׁעַת לְקִיטָתוֹ. וְהָאֶתְרוֹג אִפְלוּ הָיָה כְּפּוֹל קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנִעֲשָׂה כְּכַד בְּשְׁבִיעִית חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת כְּפֻרוֹת שְׁשִׁית; וְאִפְלוּ הָיָה כְּכַד בְּשְׁשִׁית הוֹאִיל וְנִלְקָט בְּשְׁבִיעִית הָרִי הוּא כְּפֻרוֹת שְׁבִיעִית, וּמִתְעַשֵּׂר כְּפֻרוֹת שְׁשִׁית לְהַחֲמִיר.

יא. וְכֵן פְּרוֹת שְׁבִיעִית שִׁינְאוּ לְמוֹצָאי שְׁבִיעִית בְּתְבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת וְאֵילָנוֹת, הוֹלְכִין אַחֵר עוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת; וְהַפְּרָגִין וְהַשְּׁמִינִין וְהָאֶרֶז וְהַדָּחָן וּפּוֹל הַמִּצְרִי שְׁזָרְעוּ לְזֶרַע, אַחֵר גָּמַר הַפְּרִי; וְהִירָק, אַחֵר לְקִיטָתוֹ.

יב. פּוֹל הַמִּצְרִי שְׁזָרְעוּ לְזֶרַע בְּשְׁשִׁית, וְנִגְמַר פְּרִיו קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלְשְׁבִיעִית בֵּין יָרֵק שָׁלוּ בֵּין זֶרַע שָׁלוּ, מִתֵּר בְּשְׁבִיעִית. וְאִם זָרְעוּ לִירָק, וְנִכְנָסָה עָלָיו שְׁבִיעִית בֵּין יָרֵקוּ בֵּין זָרְעוּ, אֲסוּר כְּסְפִיחֵי שְׁבִיעִית; וְכֵן אִם זָרְעוּ לְזֶרַע וְלִירָק, הָרִי הוּא אֲסוּר.

יג. עֶבֶר וְזָרְעוּ בְּשְׁבִיעִית, וַיֵּצֵא לְשִׁמְיִנִית אִם זָרְעוּ לְזֶרַע בֵּין זָרְעוּ בֵּין יָרֵקוּ, אֲסוּר בְּמוֹצָאי שְׁבִיעִית כְּשֶׁאֵר הַסְּפִיחִים; וְאִם זָרְעוּ לִירָק הוֹאִיל וְנִלְקָט בְּשִׁמְיִנִית בֵּין יָרֵקוּ בֵּין זָרְעוּ, מִתֵּר. זָרְעוּ לְזֶרַע וְלִירָק זָרְעוּ אֲסוּר מִשּׁוּם סְפִיחִים, וְיָרֵקוּ מִתֵּר.

יד. בָּנוֹת שׁוֹחַ הוֹאִיל וְהֵן נִגְמְרִין לְאַחֵר שְׁלוֹשׁ שָׁנִים אִם בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלְשִׁמְיִנִית, הָרִי הֵן נֹאכְלוֹת בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה מִן הַשְּׁבוּעַ בְּתוֹרַת שְׁבִיעִית.

טו. הַבְּצָלִים הַסְּרִיסִים וּפּוֹל הַמִּצְרִי, שֶׁמֶנַע מֵהֶם מִים שְׁלוּשִׁים יוֹם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְשֶׁלְבַעַל, שֶׁמֶנַע מֵהֶם שְׁלוֹשׁ עוֹנוֹת לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָרִי אֵלּוּ מִפְּרוֹת שְׁשִׁית; פָּחוֹת מִכָּאן, הָרִי הֵם כְּסְפִיחֵי שְׁבִיעִית.

טז. הַדְּלוּעִין שֶׁקִּימָן לְזֶרַע אִם הִקְשׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְנִפְסְלוּ מִלְּאָכֵל אָדָם מִתֵּר לְקִימָן בְּשְׁבִיעִית, שֶׁהֵן מִפְּרוֹת שְׁשִׁית. וְאִם לֹא הִקְשׁוּ, אֲסוּרִין כְּסְפִיחֵי שְׁבִיעִית. וְכֵן הִירָקוֹת כָּלֶן שֶׁהִקְשׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִתֵּר לְקִימָן בְּשְׁבִיעִית; וְאִם הָיוּ רְפִים, אֲסוּר לְקִימָן מִשּׁוּם סְפִיחִים. וְאִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְשַׁרֵּשׁ אֶת הַלוֹף, אֲלֹא מְנִיחוּ בְּאֶרֶץ כְּמוֹת שֶׁהוּא; אִם צָמַח לְמוֹצָאי שְׁבִיעִית, מִתֵּר. וְאִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְשַׁרֵּשׁ אֶת הַקִּנְדָּס, אֲלֹא גּוֹזֵז בְּעֵלִין; וְאִם צָמַח לְמוֹצָאי שְׁבִיעִית, מִתֵּר.

יז. לוף שלַעַרְב שְׁבִיעִית, וְכֵן בְּצִלִּים הַקִּיצוֹנִים וּפּוֹאֶה שְׁנִגְמָרוּ
לִפְנֵי שְׁבִיעִית מִתֵּר לַעֲקֹר אוֹתָן בְּשְׁבִיעִית בְּקִרְדָּמוֹת שְׁלִמְתָּכָה,
וְאֵין בָּזָה מִשּׁוּם עֲבוֹדַת הָאָרֶץ.

יח. הַבְּצִלִּים שִׁירְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים בְּשְׁבִיעִית, וְצִמְחוּ כָּל זְמַן
שֶׁהָעֲלִין עֲלֵיהֶן יִרְקִין, הָרִי אֵלֹה מִתְרִין. וְאִם הִשְׁחִירוּ, הָרִי אֵלֹה
כְּנֻטוֹעִין בָּאָרֶץ; וְאוֹתָן הָעֲלִין, אֲסוּרִין מִשּׁוּם סְפִיחִין. וּבֵין כֶּךָ
וּבֵין כֶּךָ, הַבְּצִלִּים עֲצָמָן בְּהִתְרֵן עוֹמְדִין.

יט. בְּצִל שֶׁעֲקָרוּ בְּשְׁבִיעִית, וְנִטְעוּ בְּשָׁמִינִית, וְרַבּוּ גְדוּלָּיו עַל
עִיקָרוֹ הָעֵלֹה גְדוּלָּיו אֶת עִיקָרוֹ, וְהִתֵּר הַכֹּל: הוֹאִיל וּשְׁבִיעִית
אֲסוּרָה עַל יְדֵי קִרְקָע, כֶּךָ בְּטִילְתָּה עַל יְדֵי קִרְקָע.

כ. הַפְּרוֹת שִׁיוּצִיא הָאֵילָן בְּשְׁבִיעִית לֹא יֶאֱסֹף אוֹתָן כְּדֶרֶךְ
שְׁאוּסָף בְּכָל שָׁנָה, שֶׁנֶּאֱמָר "אֶת-עֲנָבֵי נְזִירָךְ לֹא תִבְצֹר" (ויקרא
כה, ה); וְאִם בָּצַר לַעֲבוֹדַת הָאֵילָן, אוֹ שֶׁבָּצַר כְּדֶרֶךְ הַבּוֹצְרִים
לוֹקָה.

כא. וְכִיצַד עוֹשֶׂה: תֵּאֲנִים שֶׁלְּשְׁבִיעִית אֵין קוֹצִין אוֹתָן בַּמִּקְצָה,
אֲבָל מִיֵּבֶשׁ אוֹתָן בַּחֲרֻבָּה; וְלֹא יִדְרֹךְ עֲנָבִים בַּגֹּת, אֲבָל דּוֹרֵךְ הוּא
בַּעֲרֻבָּה; וְלֹא יַעֲשֶׂה זִיתִּים בְּתוֹךְ הַבַּד, אֲבָל כּוֹתֵשׁ הוּא וּמִכְנִיס
לְבַד קֶטֶן בְּיוֹתֵר; וְטוֹחֵן בְּבֵית הַבַּד, וּמִכְנִיס לְבַד קֶטֶנָּה. וְכֵן
בְּשָׂאֵר הַדְּבָרִים כָּל שִׁיכוֹל לְשִׁנּוֹת, מִשְׁנָה.

כב. מִצּוֹת עֲשֵׂה לַהֲשָׁמִיט כָּל מָה שֶׁתּוּצִיא הָאָרֶץ בְּשְׁבִיעִית,
שֶׁנֶּאֱמָר "וְהַשְׁבִּיעַת תִּשְׁמֹטְנָה וְנִטְשֶׁתָּה" (שמות כג, יא). וְכָל
הַנוֹעֵל כְּרָמוֹ, אוֹ סֵג שִׁדְּהוּ בְּשְׁבִיעִית בְּטֹל מִצּוֹת עֲשֵׂה; וְכֵן אִם
אֲסֹף כָּל פְּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. אֲלֹא יִפְקִיר הַכֹּל, וַיֵּד הַכֹּל שׁוֹוִין
בְּכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָר "וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמּוֹ" (שם). וַיֵּשׁ לוֹ לְהִבִּיאַ
מִעֵט לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמִּבִּיאִין מִן הַהִפְקָר חֲמֵשׁ כִּדֵּי שָׁמֶן,
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה כִּדֵּי יֵין; וְאִם הִבִּיאַ יֹתֵר מִזֶּה, מִתֵּר.

כג. אֵין שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת אֲלֹא בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּד, שֶׁנֶּאֱמָר "כִּי
תִבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם" (ויקרא כה, ב) בֵּין בְּפָנֵי הַבַּיִת,
בֵּין שְׁלֹא בְּפָנֵי הַבַּיִת. כָּל שֶׁהִחֲזִיקוּ בּוֹ עוֹלֵי בָּבֶל עַד כְּזִיב,
אֲסוּר בַּעֲבוּדָה; וְכָל הַסְּפִיחִין שֶׁצּוֹמְחִין בּוֹ, אֲסוּרִין בְּאֲכִילָה.
וְכָל שְׁלֹא הִחֲזִיקוּ בּוֹ אֲלֹא עוֹלֵי מִצְרַיִם בְּלִבָּד, שֶׁהוּא מִכְזִּיב
וְעַד הַנֶּהָר וְעַד אֲמִנָּה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא אֲסוּר בַּעֲבוּדָה בְּשְׁבִיעִית,
הַסְּפִיחִין שֶׁצּוֹמְחִין בּוֹ מִתְרִים בְּאֲכִילָה. וּמִהַנֶּהָר וּמֵאֲמִנָּה
וְהָלֶאָה, מִתֵּר בַּעֲבוּדָה בְּשְׁבִיעִית.

כד. סוּרְיָה אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהּ מִן הַתּוֹרָה,
גָּזְרוּ עָלֶיהָ שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה בַּעֲבוּדָה בְּשְׁבִיעִית כְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל:
כִּדֵּי שְׁלֹא יִנִּיחוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיִּלְכוּ וַיִּשְׁתַּקְּעוּ שָׁם. אֲבָל עִמּוֹן
וּמוֹאָב, וּמִצְרַיִם וְשֹׁנַעַר אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם חִיבִין בְּמַעֲשָׂרוֹת
מִדְּבָרֵיהֶם, אֵין שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהֶן.

כה. עֶבֶר הִירְדֵּן, שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהּ מִדְּבָרֵיהֶם. וְסְפִיחֵי עֶבֶר
הִירְדֵּן וְסְפִיחֵי סוּרְיָה, מִתְרִין בְּאֲכִילָה לֹא יִהְיוּ אֲרָצוֹת אֵלֹה,
חֲמוּרִין מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִחֲזִיקוּ בָּהּ עוֹלֵי מִצְרַיִם. גּוֹי שֶׁקָּנָה
קִרְקָע בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְזִרְעָה בְּשְׁבִיעִית פְּרוֹתֶיהָ מִתְרִין: שְׁלֹא
גָּזְרוּ עַל הַסְּפִיחִין, אֲלֹא מִפְּנֵי עוֹבְרֵי עֲבָרָה; וְהַגּוֹיִים אֵינָן מְצִוִּין
עַל הַשְׁבִּיעִית, כִּדֵּי שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם.

כו. עִירוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַסְּמוּכוֹת לַסֶּפֶר מוֹשִׁיבִים עֲלֵיהֶם שׁוֹמֵר, כְּדִי שֶׁלֹּא יִפּוּצוּ גוֹיִים וַיִּבְזוּ פְּרוֹת שְׁבִיעִית.

הַלְבוֹת שְׁמִטָּה וַיּוֹבֵל פָּרָק ה

א. פְּרוֹת שְׁבִיעִית נִתְּנוּ לֹאכִילָה, וְלִשְׁתִּיָּה, וְלַסִּיכָה, וְלַהֲדַלְקַת הַנֵּר, וְלַצְבִּיעָה; מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ "תִּהְיֶה" (ויקרא כה, י), אִף לַהֲדַלְקַת הַנֵּר וְלַצְבַּע בָּהּ צָבַע.

ב. לֹאכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה כִּיצַד: לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לִשְׁתּוֹת, כְּדִין תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי. וְלֹא יִשְׁנָה פְּרוֹת מִבְּרִיתָן, כְּדֶרֶךְ שְׂאִינוֹ מִשְׁנָה בְּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לֶאֱכֹל חֵי, לֹא יֹאכַל אוֹתוֹ מִבֶּשֶׁל; וְדָבָר שֶׁדָּרְכוֹ לֶהֱאָכַל מִבֶּשֶׁל, אֵין אוֹכְלִין אוֹתוֹ חֵי. לְפִיכָךְ אֵין שׁוֹלְקִין אֲכָלִי בַּהֶמָּה.

ג. אֵינוֹ מְטַפֵּל לֶאֱכֹל תְּבַשִּׁיל שֶׁנִּפְסַד וְהַפֶּת שֶׁעָפְשָׁה, כְּדֶרֶךְ שְׂאִינוֹ אוֹכַל בְּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר. וְאֵין מִבֶּשֶׁלִּין יֶרֶק שֶׁלִּשְׁבִיעִית בְּשֶׁמֶן שֶׁלִּתְרוּמָה, שֶׁלֹּא יִבְיֹאנוּ לִיַּדִּי פָּסוּל; וְאִם בֶּשֶׁל מַעֲט וַאֲכָלוּ מִיָּד מִתֵּר, שֶׁהָרִי לֹא הִנִּיחוֹ כְּדִי לָבוֹא לִיַּדִּי פָּסוּל.

ד. פְּרוֹת הַמִּיחָדִּין לְמֹאכַל אָדָם, אֵין מֹאכִילִין אוֹתָן לְבַהֶמָּה לַחֲיָה וְלַעוֹפּוֹת; הֵלֵכָה הַבַּהֶמָּה מֵאֻלְיָהּ לְתַחַת הַתֶּאֱנָה, וַאֲכָלָה אֵין מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ לְהַחֲזִירָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלַבַּהֲמָתָךְ וְלַחֲיָה . . .". (ויקרא כה, ז).

ה. לַסִּיכָה כִּיצַד: לְסוּף דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לְסוּף; לֹא יִסּוּף יֵינן וְשֶׁמֶן, אֲבָל סֶךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְלֹא יִפְטֹם אֶת הַשֶּׁמֶן. וְלֹא יִסּוּף בְּמֶרְחֵץ; אֲבָל סֶךְ הוּא מִבַּחוּץ, וְנִכְנָס. וְשֶׁמֶן שֶׁלִּשְׁבִיעִית אֵין חוֹסְמִין בּוֹ תִּנּוּר וְכִירִים, וְאֵין סָכִין בּוֹ מִנְעֵל וְסַנְדָּל. וְאֵין סָכִין אוֹתוֹ בְּיָדִים טְמֵאוֹת; נָפַל עַל בֶּשֶׂרוֹ, מִשְׁפָּשְׁפוּ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. וְלֹא יִסּוּף רָגְלוֹ בְּתוֹךְ הַמִּנְעֵל, אֲבָל סֶךְ הוּא רָגְלוֹ וְלֹבֵשׁ הַמִּנְעֵל. וְסֶךְ גּוֹפּוֹ וּמִתְעַגֵּל עַל גִּבִּי קְטַבְלִיָּה.

ו. לַהֲדַלְקַת הַנֵּר כִּיצַד: שְׁמֵדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּשֶׁמֶן שְׁבִיעִית עֲצָמוֹ; מָכְרוֹ וְלָקַח בּוֹ שֶׁמֶן אַחֵר, אוֹ שֶׁהַחֲלִיף שֶׁמֶן בְּשֶׁמֶן שְׁנִיָּהֶם אֲסוּרִים בַּהֲדַלְקָה, שְׂאִין מְדַלִּיקִין בְּדָמֵי שְׁבִיעִית. וְלֹא יִתֵּן הַשֶּׁמֶן לְתוֹךְ הַמְּדוּרָה, אֲלֹא מְדַלִּיקוֹ בְּנֵר.

ז. לַצְבִּיעָה כִּיצַד: דְּבָרִים שֶׁדָּרְכָן לַצְבַּע בָּהֶן אִף עַל פִּי שֶׁהֵן מֹאכָלִי אָדָם, צוֹבְעִין בָּהֶן לְאָדָם; אֲבָל לֹא צוֹבְעִין לְבַהֶמָּה מִפְּרוֹת שְׁבִיעִית, אֲפִלּוּ מֹאכָלִי בַּהֶמָּה שְׂאִין קִדְשָׁת שְׁבִיעִית חָלָה עַל צְבָעִי בַּהֶמָּה. מִיָּנִי כְּבָסִים כְּגוֹן בּוּרִית וְאַהֶל קִדְשָׁת שְׁבִיעִית חָלָה עֲלֵיהֶן, וּמִכְבָּסִין בָּהֶן: שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִיתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם" (ויקרא כה, ו) "לָכֶם", לְכָל צִרְפִּיכֶם.

ח. אֲבָל אֵין מְכַבָּסִין בְּפְרוֹת שְׁבִיעִית, וְאֵין עוֹשִׂין מְלַגְמָה שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִיתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם, לְאָכְלָהּ" (ויקרא כה, ו): לֹא לְמַלְגְּמָה, וְלֹא לְזִלוּף, וְלֹא לְהַקִּיא, וְלֹא לְמַשְׁרָה, וְלֹא לְכַבִּיסָה.

ט. כָּלֵל גְּדוֹל אָמְרוּ בְּפְרוֹת שְׁבִיעִית: כָּל שֶׁהוּא מִיָּחָד לְמֹאכַל אָדָם, כְּגוֹן חֲטִים וְתֵאֲנִים וְעֵנָבִים וְכִיּוֹצָא בָּהֶן אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלַגְמָה אוֹ רִטְיָה וְכִיּוֹצָא בָּהֶן וְאֲפִלּוּ לְאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִיתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם, לְאָכְלָהּ" (ויקרא כה, ו), כָּל שֶׁהוּא מִיָּחָד לָכֶם,

יְהִיָּה לֹאכְלָה וְלֹא לִרְפוּאָה; וְכָל שְׂאִינוּ מִיַּחַד לְמֹאכֵל אָדָם, כְּגוֹן קוֹצִין וְדֹרְדָרִין הַרְפִּים עוֹשִׂין מִהֵן מְלַגְמָה לְאָדָם, אֲבָל לֹא לְבִהמָה.

י. וְכָל שְׂאִינוּ מִיַּחַד לֹא לְאָדָם וְלֹא לְבִהמָה, כְּגוֹן הַסִּיאָה וְהָאֶזוּב וְהַקֶּרְנִית הָרִי הוּא תָלוּי בְּמַחֲשֶׁבְתּוֹ: חֲשַׁב עָלָיו לַעֲצִים, הָרִי הוּא פְּעָצִים; חֲשַׁב עָלָיו לֹאכִילָה, הָרִי הוּא פְּפֹרוֹת; חֲשַׁב עָלָיו לְמֹאכֵל אָדָם וְלְמֹאכֵל בְּהֵמָה נוֹתֵנִין עָלָיו חֲמָרֵי מֹאכֵל אָדָם, שְׂאִין עוֹשִׂין מִהֵן מְלַגְמָה, וְחֲמָרֵי מֹאכֵל בְּהֵמָה, שְׂאִין שׁוֹלְקִין אוֹתָן.

יא. מִתֵּר לְמִכּוּר אֲכָלִי אָדָם וְאֲכָלִי בְּהֵמָה, וְלִקַּח בָּהֶם אֲכָלִי אָדָם. אֲבָל אֵין מוֹכְרִין אֲכָלִי בְּהֵמָה, לִקַּח בָּהֶם אֲכָלִי בְּהֵמָה אַחֲרֵת, וְאֵין צָרִיךְ לֹמַר שְׂאִין מוֹכְרִין אֲכָלִי אָדָם, לִקַּח בָּהֶם אֲכָלִי בְּהֵמָה; וְאִם לִקַּח בָּהֶן, אוֹ הִחֲלִיף אֲכָלִי אָדָם בְּאֲכָלִי בְּהֵמָה הָרִי הֵן כְּאֲכָלִי אָדָם, שְׂאִין עוֹשִׂין מִהֵן מְלַגְמָה לְאָדָם.

יב. פְּרוֹת שְׂבִיעִית אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן מִהָאֶרֶץ לְחוּצָה לְאֶרֶץ, וְאִפְלוּ לְסוּרֶיהָ. וְאֵין מֹאכִילִין אוֹתָן לְגוֹי, וְלֹא לְשֹׁכֵיר; וְאִם הָיָה שֹׁכֵיר שֶׁבֶת, אוֹ שֹׁכֵיר שָׁנָה, אוֹ שֹׁכֵיר חֹדֶשׁ, אוֹ שֶׁקָּצַץ מְזוֹנוֹתָיו עָלָיו הָרִי הוּא כְּאֲנָשִׁי בֵּיתוֹ, וּמֹאכִילִין אוֹתוֹ. וּמֹאכִילִין אֶת הָאֲכִסְנִיָּה פְּרוֹת שְׂבִיעִית. וְאֵין בֵּית דִּין פּוֹסְקִין לְאִשָּׁה פְּרוֹת שְׂבִיעִית, מִפְּנֵי שְׂזָה כְּמִשְׁלָם חוֹב מִפְּרוֹת שְׂבִיעִית; אֲבָל נִזְנֶת הִיא מְשַׁלְבַּעֲלָה.

יג. אֵין אוֹסְפִין פְּרוֹת שְׂבִיעִית כְּשֶׁהֵן בְּסֹר שְׁנֶאמַר "תֹּאכְלוּ, אֶת-תְּבוּאֹתֶיהָ" (ויקרא כה, יב), אֵינָה נֹאכֶלֶת עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה תְּבוּאָה; אֲבָל אוֹכֵל מִהֵן מַעֲט בְּשָׂדֶה כְּשֶׁהֵם פְּגִין, כְּדֶרֶךְ שְׂאוּכֵל בְּשָׂר שְׁנֵי שָׁבוּעַ. וְלֹא יִכְנַס לֶאֱכֹל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, עַד שֶׁיִּגִּיעוּ לַעֲוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת.

יד. וּמֵאִמְתִּי יְהִיָּה מִתֵּר לֶאֱכֹל פְּרוֹת הָאֵילָן בְּשָׂדֶה בְּשְׂבִיעִית: הַפְּגִין שְׁלֵתָאֲנִים מְשִׁיזְרִיחוּ, אוֹכֵל בָּהֶן פֶּתוֹ בְּשָׂדֶה; וְכֵן כָּל כִּיּוֹצָא בָּהֶן. וְהַבְּסֹר מְשִׁיּוֹצִיא מִים, אוֹכְלוֹ בְּשָׂדֶה; וְכֵן כָּל כִּיּוֹצָא בּוֹ. הַיִּזִּיתִים מְשִׁיכְנִיסוּ סָאָה שְׁלִזִּיתִים רְבִיעִית שֶׁמֶן, פּוֹצֵעַ וְאוֹכֵל בְּשָׂדֶה; הַכְּנִיסוּ חֲצִי לוֹג, כּוֹתֵשׁ וְסֹךְ בְּשָׂדֶה; הַכְּנִיסוּ שְׁלִישׁ מִתֵּר לְהַכְנִיס לְבֵיתוֹ, שֶׁהָרִי הִגִּיעוּ לַעֲוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת.

טו. מִתֵּר לִקֵּץ אֵילָנוֹת לַעֲצִים בְּשְׂבִיעִית, קֹדֶם שֶׁיְהִיָּה פְּרִי. אֲבָל מְשִׁית־חֵיל לַעֲשׂוֹת פְּרִי לֹא יִקֵּץ אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי מִפְּסִיד הָאֲכָל, וְנֶאמַר "וְהִיתָה שֶׁבֶת הָאֶרֶץ לָכֶם, לֹאכְלָה" (ויקרא כה, ו), לֹא לְהַפְסֹד. וְאִם הוֹצִיא פְּרוֹת וְהִגִּיעוּ לַעֲוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת, מִתֵּר לִקֵּץ אוֹתוֹ שֶׁהָרִי הוֹצִיא פְּרוֹתָיו, וּבִטֵּל דִּין שְׂבִיעִית מִמֶּנּוּ.

טז. וּמֵאִמְתִּי אֵין קוֹצֵצִין הָאֵילָן בְּשְׂבִיעִית הַחֲרוּבִין מְשִׁישְׁלָשְׁלוֹ, וְהַגְּפָנִים מְשִׁיגְרָעוּ, וְהַיִּזִּיתִים מְשִׁינְצוּ, וְשָׂר כָּל הָאֵילָנוֹת מְשִׁיּוֹצִיאוּ בְּסֹר. וְאֵין קוֹצֵצִין אֶת הַכִּפְנִיּוֹת בְּשְׂבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַפְּסֹד פְּרִי; וְאִם אֵין דֶּרֶךְ לְהַעֲשׂוֹת תְּמָרִים אֶלָּא שִׁיצִין, מִתֵּר לִקֵּץ אוֹתָן כִּפְנִיּוֹת.

יז. אֵין שׁוֹרְפִין תֵּבֶן וְקֶשׁ שֶׁלְשְׂבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָאוּי לְמֹאכֵל בְּהֵמָה; אֲבָל מְסִיקִין בְּגָפֶת וּבְזוּגִין שֶׁלְשְׂבִיעִית. מִרְחֵץ שֶׁהִסְקָה בְּתֵבֶן וְקֶשׁ שֶׁלְשְׂבִיעִית, מִתֵּר לִרְחֹץ בָּהּ בְּשֹׁכֵר; וְאִם אָדָם חָשׁוּב

הוא, אסור לרחץ בה שמא יסיקו בה דברים אחרים כדי להיות
ריחה נודף בשבילו, ונמצאו מפסידין פרות שביעית.

יח. הקלפין והגרענין שמתרין בתרומה לזרים, אין קדשת
שביעית חלה עליהם; והרי הן כעצים, אלא אם פן ראויין
לצביעה. והקור, קדשת שביעית חלה עליו.

יט. הצורר תבלין שלשביעית, ונתנן לתוך התבשיל אם בטל
טעמן, הרי אלו מתרין לכל דבר; ואם נשאר בהן טעם, עדין
הם בקדשת שביעית.

כ. אין נותנין תבן וקש שלשביעית לא לתוך הפר, ולא לתוך
הטיט; ואם נתן, הרי זה כמבער. תנור שהסיקוהו בתבן ובקש
שלשביעית, יוצן; ומשתרד רביעה שניה במוצאי שביעית,
נהנין ושורפין בתבן ובקש שלשביעית.